

การถ่ายทอดและการใช้ประโยชน์ จากองค์ความรู้ท้องถิ่น

การพัฒนา ตัวระบบตัวเขียนและการพัฒนารรณกรรมของชุมชนภาษาชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทำให้เกิด การเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นและการถ่ายทอดความรู้ของท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ความเชื่อ, นิธิกรรมทาง ศาสนา รวมทั้งเพลงพื้นบ้าน โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ดำเนินการโดยคนในท้องถิ่นต่างๆ ได้รับการ สนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีศูนย์ฯ เป็นผู้ประสานงานและ จัดกระบวนการ

นอกเหนือจากงานในด้านการพัฒนาระบบตัวเขียน การผลิตวรรณกรรมพื้นบ้าน และการสอนภาษา ท้องถิ่นในโรงเรียนแล้ว ยังมีโครงการที่มีเนื้อหาหลากหลายออกไป ดังต่อไปนี้

- ❑ **ชุมชนช่อง** ในจังหวัดจันทบุรี ทำการวิจัยเกี่ยวกับ นิเวศวิทยาเรื่องพืชในท้องถิ่นที่ใช้ทำหัตถกรรม เช่น คลุ่ม-คล้า และยังมีโครงการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ ในชุมชนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมช่อง อีกด้วย
- ❑ **ชุมชนภาษามลายูถิ่น** ในจังหวัดปัตตานี ได้ทำการศึกษา แบบชุมชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับข้อสมมุติที่เป็น ภาษามลายู และศึกษาเกี่ยวกับบทร้องรำทำ
- ❑ **ชาวมลายู** ในจังหวัดแพร่ ได้ทำการสำรวจจำนวน ประชากรในช่องมลายูและความสัมพันธ์ทางเครือญาติ รวมทั้งเริ่มโครงการบันทึกความทรงจำของชาวมลายู ด้วยระบบตัวเขียนอักษรไทย
- ❑ **กลุ่มโซ (ทะวีง)** ในจังหวัดสกลนครได้ทำการวิจัยสำรวจ หมอพื้นบ้านและหมอสมุนไพร

ในอนาคตอันใกล้ ทางศูนย์ฯ คาดว่าโครงการวิจัยท้องถิ่น ในประเด็นคล้ายคลึงกันนี้จะเกิดขึ้นในอีกหลายชุมชนชาติพันธุ์ ที่เคยมีการดำเนินโครงการพัฒนาภาษา รวมทั้งโครงการสอน ภาษาท้องถิ่นในโรงเรียน

แรงบันดาลใจของพวกเขา

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต

ตั้งขึ้นบนความมุ่งมั่นที่จะธำรงรักษาและฟื้นฟู ภาษา-วัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอยู่ใน ภาวะวิกฤตใกล้สูญ ศูนย์ฯ ดำเนินงานภายใต้หลักคิด ว่าภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีความ เท่าเทียมกัน และความหลากหลายทางภาษาและ วัฒนธรรมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติที่ ลมควรจะรักษาไว้ให้คนรุ่นลูกหลานสืบไป

ศูนย์ฯ ก่อตั้งขึ้นด้วยเงินทุนตั้งต้นจากมูลนิธิญี่ปุ่น (Japan Foundation) และดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2547 เป็นหน่วยหนึ่งของ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

ในระยะเริ่มต้น การกิจของศูนย์ฯ เน้นการศึกษา และ/หรือ ฟื้นฟู ภาษา 14 กลุ่มในประเทศไทย ที่อยู่ใน ภาวะวิกฤตขั้นรุนแรง ได้แก่ ของ, กะซอง, ชัมเบร, ช้าง (ชะอจ), มลายู, ซาไก, ญีฮู, โซ (ทะวีง), ละว้า (เกอ), อิมปี, บิซู, ละเวอะ, มอเกล็น, และอุรักลาโว้ย

จากงานเบื้องต้นที่กล่าวไปแล้ว ศูนย์ฯ ได้ขยาย การดำเนินงานสู่สิ่งใหม่ ทั้งในด้านเนื้อหาพื้นที่ของ การศึกษา และการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวเนื่อง ซึ่งก่อให้เกิด พัฒนาการทางด้านภาษาศาสตร์ประยุกต์ และ สร้างความท้าทายในการใช้สหวิทยาการ ในการศึกษา และฟื้นฟูภาษาในภาวะวิกฤตระดับต่างๆ ทั้งในประเทศไทย และอื่นๆ ฉะนั้น เป้าหมายและพันธกิจของศูนย์ฯ ในปัจจุบันจึงไม่ได้จำกัดเพียงการศึกษาและฟื้นฟูภาษา เท่านั้น

ในทางปฏิบัติแล้วสมาชิกของศูนย์ฯ ยังมีโอกาสฝึก อบรมคนในชุมชนท้องถิ่นให้เก็บข้อมูล สร้างสรรค์ และ บันทึกวรรณกรรมท้องถิ่น รวมทั้งความรู้ท้องถิ่นด้านต่างๆ ของชุมชนด้วย ดังจะเห็นได้จากความสำเร็จของกลุ่ม ชาติพันธุ์ของ ญีฮู และโซ (ทะวีง) ซึ่งได้นำภาษา ท้องถิ่นเข้าสู่โรงเรียนเป็นรายวิชาหนึ่งของหลักสูตร การศึกษาในโรงเรียนประถม อีกกลุ่มหนึ่ง คือ กลุ่มภาษามลายูถิ่น ซึ่งได้ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นสื่อใน การสอนในโรงเรียนประถม 4 แห่ง เป็นการริเริ่มนำ หลักสูตรภาษาเดิมรูปแบบที่ใช้อยู่ในแม่เป็นสื่อการสอน มาใช้ในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่น่าภาคภูมิใจในการใช้ ภาษาท้องถิ่นในโรงเรียนนี้เอง เป็นสิ่งกระตุ้นให้ กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ตื่นตัวต้องการทำบ้าง กลายเป็น สิ่งใหม่ที่ยังไม่เคยมีมาก่อน

จุดมุ่งหมายระยะยาวอีกประการหนึ่งของศูนย์ฯ คือ การนำผลที่ได้จากการทำงานที่ผ่านมา ไปส่งเสริม ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายภาษา โดยเฉพาะ อย่างยิ่งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ และภาษาในระบบการศึกษาของประเทศไทย

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มละเว้อะ อ.ป่าเป้า จ.แม่ฮ่องสอน
“เลอชอมแล”

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มมลาบรี อ.ร้องกวาง จ.แพร่
“การแสดงเป่าแคนของชาวมลาบรี ร้องไป บ่นไป”

ภาพการประชุมกลุ่มย่อยของเจ้าของภาษาชาติพันธุ์

ภาพการประชุมกลุ่มย่อยของเจ้าของภาษาชาติพันธุ์

ภาพการประชุมกลุ่มย่อยของเครือข่ายการวิจัย

ภาพการประชุมกลุ่มย่อยของฝ่ายวิชาการ

ภาพการประชุมกลุ่มย่อยของคนหนุนาการวิจัย

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพบรรยากาศการจัดนิทรรศการในการประชุม

ภาพการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2551
กลุ่มผู้ฮก อ.เทพสถิต จ.ชัยภูมิ “ปะเรเว่”

